

Ember Mária

Goethe meséje

Goethe-év van megint; születésének 250. évfordulója¹. Német földön nemcsak mint a német irodalom – a költészet, a próza, a dráma – halhatatlan mesterét ünneplik, hanem sokoldalú tehetségét más területeken is méltatják, elemzik. Rajzait, vízfestményeit épp úgy nagyító alá veszik, mint természettudományos munkásságát: egy állkapocs-csontocska felfedezését, két kötetet megtöltő értekezését a színekről, s az ásványok gyűjtésében-meghatározásában játszott szerepét. Apropos, szerep: nem feledkeznek meg a színigazgató Goethéről sem, amiként jobbnál jobb kisfilmek követik nyomon utazásait a Harz-hegységbe és Olaszországba, a svájci hegyek közé és a hazai hercegség bányavidékeire. Növénytanal is foglalkozott, mesét is írt; *Das Märchen* (A mese) című kis műve 1795-ben jelent meg Schiller folyóiratában².

Sajátságos olvasmány – mintha egy rokkó opera ihlette volna, olyan fordulatos. Minden bekezdés újabb meglepetés. Alakjai is úgy mozognak, mintha bólogató, bókoló teremtmények lennének egy zenélő óraszerkezetből. A nagy zöld kígyó udvariasan köszönti az előtte táncoló lidércfényeket, „*örök időkre leköteltetek engem*” – mondja nekik, miután táplálékkal látták el. Ugyanakkor örömeinek is kifejezést ad, amiért rokonságából „*ily kellemes urakkal*” találkozott, ám azok felvilágosítják, hogy nem tartoznak egy családhoz; „*Ne vegye tőlünk zokon*” – mondják jólnevelten, és könnyed meghajlással távoznak.

A kígyó, mely végigsiklik a történeten, földalatti templomot fedez fel, régi királyok érc-szobraival. „*Mi csodálatosabb az aranyból?*” – kérdezi tőle, felvilági tapasztalatait firtatva, az egyik király. „*A fény*” – feleli az alvilágban csúszó-mászó; s nekünk óhatatlanul eszünkbe jut a mester, akinek utolsó szavai ezek voltak: „*Több fényt!*”... És „*Mi ad még több örömet, mint a fény?*” – folytatja a külvilág rejtelmére való rákérdezést a halott uralkodó. „*A beszélgetés*” – feleli a kígyó; s rá kell döbbenünk, mai olvasóknak, hogy már a kétszáz évvel ezelőtti Weimarban is mekkora értéknek tekintették azt, amit mi így nevezünk: „egy jó kis (pesti) duma”.

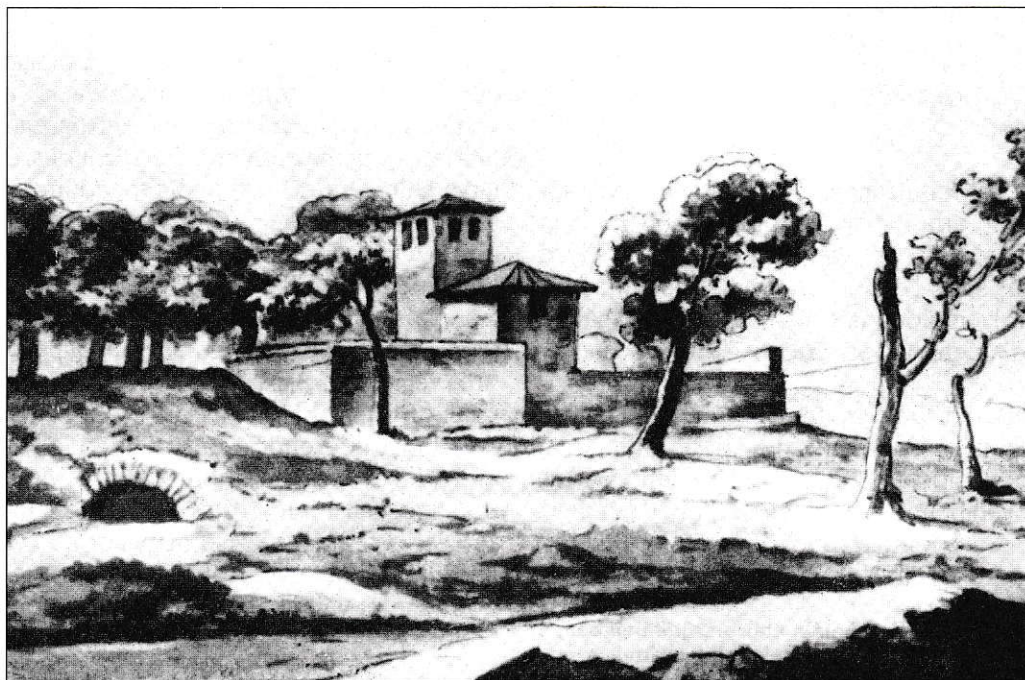
Az antik mesékből örökölt, rejtélyes kérdés-felelet játék Goethe meséjének más részein is felvillan. A kérdésre, hogy *mi uralja a világot*, egy másik szereplő, az öregember így felel: „*Három dolog: a bölcsesség, a látszat és az erőszak*”. Mire a királyfi, mert a mese nem mese királyfi nélkül, ezt mondja: „*A negyedikről megfeledekztél: a szerelem hatalmáról*”. Az öreg válasza: „*A szerelem nem uralkodik; a szerelem alakít – ez több*”.

Olvassunk Goethét.

JEGYZETEK:

1 Johann Wolfgang Goethe 1749. augusztus 28-án született Majna-Frankfurtban. Az évforduló alkalmából 1999-et Goethe évek nyilvánítottak.

2 Friedrich Schiller alapította a „Horen” (Múzsák) című művészeti folyóiratot 1795-ben, amely három évfolyamot ért meg.

A költő vízfestménye itáliai utazásáról (1786-88).